

אגודה אחת.

הערות ותקונים לאזהרות מרבנא אליהו הזקן זצ"ל.¹

חלק א' וחמס בו: אליהו חזק. שורה ב' כל סקודי כל בסיס, זהו לשון יוני ורומי basis (אללעס, ווארויף עפואס רוהע) מורגל בפי חכמ"ל, כמו הפרה והבסיס (כלים א' ח' מסנה ז') ופי' הרמז"ס החושב את זה כהגלים, חרגוס כני — בסיסיה (שמות ל', י"ח) וכן פי' הר"ם בסיס הם רגלים שהמורה עומדת על גביהן, ועוד: אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור פי' רש"י נעשה חבית בסיס לדבר האסור, ואסור להפוחה (שבת קמ"ב, ב') ועוד בהנחומא בהעלותך כ"א חמ"ז: כסאו מבוסס למעלה. — שם: טבע אדני עד"ה על מה אדניה הפצעו (איוב ל"ה ו') ר"ל כי אדני הארץ הזה הם יסודי כל המצות. — שורה י"א: חמדתם רעיקך בשלישי לחפשה, ר"ל: רעיקך כנסת ישראל חמדה אחת לקבלם בחודש השלישי לחמשה ממזרים.

חלק ב' על סדר אי"ב. שורה א': אמן שעשועים, כנוי להורה עד"ה ולפי דעת חכמ"ל ואה"י אלו אמן ואה"י שעשועים יום יום (משלי ח, ל.) אה"י לו שעשועים יום יום,

¹ דבר אל הקורא! המחבר היה אחיו. של רבנו יקותיאל ובעל אחריו של רבנו האי גאון ותלמידיו של רבנו גרשום מאור הגולה [ש"ת רש"ל סימן כ"ט], והיה בזמן ר' יוסף פוז עלם אשר הציג עליו. וחי את כן קרוב לשנה ת"ח בצבל (למספר 1040). (עיין עמודי העבודה חלק א', דף י"ג.) וכנוי הזקן אינו חוץ שנתנו לו אחרים לעת זקנתו, אבל נראה שהוא היה ראש לבני משפחתו ומחוקר ענותתו לא רצה להשתמש בכח גדולה לכן חתם שמו: "הזקן" כמו שחומשים בימינו את ים במשפחה או בעיר שני בני אדם ששמותם שיה בשם senior (דער עלפערע איינער פאמיליע) junior (דער יינגערע). בחלק ב' חתום: הזקן בר בר מנחם חזק חזק חזק"ט, ובחלק ב' חתום: אליהו הזקן חמשה, (החכם פירסם ע"ה כתב בענין הוראת המלה הזאת לא איחפריש לי, וגם בקובץ לא מלאחי פירוש המלה), הוראת המלות חמשה, חמשה"ט שיה זה בלשון יוני Ευρησος (געלעכערט, וואהלאונטערריכטעט) מוצא בירושלמי מגילה פסוק ג', הלכה ה': שלח ר' אבהו וכתב להון כדר פיסנו לשלשה ליפירין לעוב ילד פוז למד וחרשים אבדוקים חמשים ותלסיות ופי' הערוך ערך אבדוקים: חמשים פוז למד ע"ה. חכמי צרפת בעלי חוספות ידעו האזהרות הללו והביאו מחברותיהן ראיה לדבריהם כמו שזיינתי בהערותי כמה פעמים, ופעמים סתרו דברי השייטן ואמרו שסיד דברים שלא אליהו להלכתא מזה נראה כאשר העיר הרב החכם השלם החוקר קדמוניות מהר"ר מיכל זקס ז"ל בקובץ מעשי ידי גאונים קדמונים דף ק"א, שהאזהרות האלה לא נכתבו ללמד מהם דינין והלכות כ"א ללמד דעה את העם, מזה המעלות על איש ישראל, לעורר זכרון ולב היודעים והמבינים בהורה אל ולהפך בחוקר ההמון הנמוג בעסקי העולם נאווה אור ההורה הכתובה והמסורה למען ילמדו וידעו, זה היחס כוונתו וכוונת מחברי האזהרות הנזכרים בשם הגדולים בסיועיהם לעשות כעין "שיר משכיל" או חזוים למזכרת כאשר מלאנו כיונא

כי המיד הש"י מהעג ומשחשעש בהשינו עממו אשר בזה חושב לו מליאתו וזכו עממו והשגתו. בורה ג': כבוד דרבן דרדע (לפי דעת ההכס סירסע ע"ה בלעזל"פ משנת הריט דף נ"א אל מרדע) מלמד, פ"י כמו מלמד הבקר המרגיל זה הבהמה לחרישה (שופטים ג', ל"א) וכן יסד הכיית ביוגר ליוס א' דססח דרבוני מלמד מרדעי וכמו שהעתיק הרב ההכס הגדול הוקר קדמוניות מהויר מיכל זק"ש ז"ל: Den Hirtenstab zum Unterweisen. בורה י"ז: פבילה בזמנה, זהו מקום אחד בהשינו בעלי חוס' על הרב ז"ל ומה שעושה רבינו אליהו הזקן ז"ל באזהרות שלו פבילה בזמנה וכו' מהגן היה שלא היה מקפיד לכתוב כהילכה (יומא ח', א"י חוס' ד"ה דכולי עלמא) ועוד (במה ל', א', חוס' ד"ה ושמע מינה פבילה בזמנה מאוס) ורבינו אליהו הזקן סיסד באזהרות פבילה בזמנה וכו' יסד דלא כהלכתא וכו'. בורה י"ח: יחד אצק הכסס הגדולים, לשון נקיה נקט ור"ל נקבים גדולים. בורה כ"ז: נושא כסור כאסוריו שמרנו, ר"ל שאיסור מלאכה ביום הכסורים דבר הלמד מענינו כמו שאר איסוריו. בורה ל': לישוע הבן חמשה השמעתים, פ"י הרב מהויר מיכל זק"ש ז"ל בקובץ מעשי ידי גאונים מלשון חילקעו לבי ישוע הבן (ב"ק פ' א') ופ"י רש"י משחה שעוין לסדיון הבן כבור, יושע: מהרגמין סורקו וזכו כמו פדיון ועיין שם חוס' ד"ה לבי ישוע הבן. בורה ל"ט: רשול לנוחר ככן תחילת, ר"ל מהוך שמחשול בעבודה נעשה נוצר ויאלושי מילא מייחיו. חלק ג', על סדר תשריק. בורה א': הדרוף נדק ותוכה לכליה, זהו לשון הש"ס כמו כלילא דודלא (בבא קריב, א') כליל מלבא (כתובות, ע"ד ב'). בורה ב': מלאן במכלה, עד"ה ממכלה לאן, (תבוק ג', י"ז). בורה ו': לגרי שער, עד"ה לגר אשר בשערין ההנה (דברים יד, כ"א). בורה ס"ז: ספר יומם מגלת חילוי, פ"י הרב מהויר מיכל זק"ש ז"ל (שם בקובץ) כוונתו למימרא דרבינא חייב אדם לקראת המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר אקרא יומם (מגילה ד', א') והוראת מלת חילוי עדיה חילוי לעזרהי חושה (תהלים כ"ב ב'). בורה י"ח: נר שבת ומאוכס מאיר עיסקה, עדיה חעפה כבוקר הוי' (איוב י"א, י"ז) ר"ל כפי רש"י חיליה שלך כבוקר הוי' ועת החושך זהו הגלות הארוך המר תהפך להאיר כאור הבוקר וכמו הגרות הללו שמעידן שיש תקוה לאחריהנו. בורה כ"ב: לילה ושמנה עשר להלל גמור אגודים, פ"י הרב מהויר חייס יעקב אונגאר מ"י אב"ד באיגלויה במערהרען (שם בקובץ) כוונתו לימים שגומרין בהם את ההלל בארץ ישראל, והם יוס' א' של פסח, ושל שבועות, ח' ימי חג הסוכות, ח' ימי חנוכה וליל שמורים בספור יציאת מצרים, וזה אינו נראה לי משני לפי מספר זה ז"ל

באלה". האזהרות לרבנא אליהו הזקן ז"ל הוציא לאור ראשונה הארי בבהצורה פאר דורנו רבב ישראל ופרשיו הגאון מהויר שמואל דוד לוצאטו ז"ל, בספרי היקר ביה האוצר דף נ"ה, ב', וההכס סירסע ע"ה הדפים האזהרות הללו בלעזל"פ ש"א משנת הריט בנליון ד' ה', ז' ח', י' וחלקן לפ"י חלקים, ובשנת תרע"ז נדפסו בספר קובץ מעשי ידי גאונים אשר הוציא לאור הרב מהויר יהודה ראזענבערג ע"ה, ושם דף י"ח כתב הרב מהויר מיכל זק"ש איזה הערות על האזהרות, וידידי הרב ההכס השלם המפורסם שמו נודע בשערים לההלל שערים המצויינים בהלכה מהויר חייס יעקב אונגאר אב"ד בקיץ איגלויה במערהרען יע"א כתב בדוחצ בניהו הערות והקונים ופירושים עליהם. אמנם אם שאל יסאלני איש מה זאת? ומה הקנה? על זאת חייב לו לא ילאחי מעולם להנהגה בעלית של ה"ח כי שם לא יסור ממלאכתה, ונאמן עלי האמה שלא החדשתי מאומה. מקום הניחו לי רבותי להתגדר בזה מלקט שבלים הייתי ואקוה כי יגילו וישמחו לדברי שיגעיני לאסוף אותם הבינה לאנודה אחת, וקיה זה שכני!

השעה עבר וקולקול חבונות יש כאן ? אלא לכן השמים נקט הרב המחבר ז"ל, שמה עשר יום בשנה יחיד גומר בזה את הלל, כי רש"י יחיד כלומר אפילו יחיד גומר פה לא ההלל בכל אחד ואחד חייב לגמור בו את ההלל, במסכת ערכין (י, א') מפורש מאי שם גומר כל ימי החג ובפסח לא גומר אלא יום ראשון משום דמא הסוכות חלוק בקרבנותיו וכל אחד ואחד כתב בפי ע'מו דמי (תפחה כ"ח, ב').

חלק ד', על סדר איב. שורה פ': לשכר יומם דוסקס, ר"ל הסועלים עדיה לא חלק פעולה שכי, (ויקרא יט, יג). שורה י"א: ופרוק דמעון לברכים פיקס, ר"ל לברכים כחלות, ועיין בערך ערך פקס, ומובא בהנחומא בלך סיו ויש ד' דבר בפי בלעם שפיקס סיו ופקאו כאלם שקובע משמר בלות. שורה כ"ו: נהדי ללחם בייך מקטוב, ר"ל בעת קצב שמי סורם כפי ללחם אל השלחם ריקם מאתך.!

חלק ה', חסום בו הזקן בר בר מנחם חזק חזק אכמיש. הארחת המלה אכמיש חמאא בהערה "דבר אל הקורא. שורה ג': זמן עשירית כסף כי ילונה, כך היא הירמיה בלפליש מסנת חרים דף ע"א וגם בקובץ מעשי יד גלותיה, ובציב (קמ"ה, ב') חוס' דיה אין השביעה משמחה הביא ועל יד כן מניה ר' יעקב מה שייסר הסיים דבי אליהו האון זמן עשר כסף כי ילונה בחצי ימיו יעוצבו וכו' ואין ר"ת סוסק כן וכו' ומניה זמן עשר כסף כי ילונה ולא במשפט בחצי ימיו יעוצבו וכו' ועיין עוד (מכות ג, ב') הוס' דיה וירמיה דלמרי המלה חזירו בשמר לעשר שנים אין שביעה משמחה. שורה ו': שביעה שלמה פבזדחם הסרפ, עדיה הפריעו את העם מלעשיו (שמות ה', י"ד), והרב מהר"ר חיים יעקב אונגאר כי ש' (שם בקובץ) אולי כיון אל הכחוב ואם שלם אלה לא יעשה לה ואלה חסם (שמות כ"א, י"א) ולפירוש זה אין לו שום הכנה, וזי מה ענין שביעה למשפט הבנות ? אלא לשביעה ג' רגלים כוון. שורה י"א: חקי ללמוד וללמד לשמור ולעסות, כהב הרב מהר"ר מילך זק"ש ז"ל (שם בקובץ) כי חסר בצוף החרח מלה יסה פ"ב. ולפע"ד נראה שהוספה גריעה היא זמלת חאלסה מסורה כיב נעחקה ממקומה וז"ל: חקי ללמוד וללמד לשמור ולעסות חאלסה, לפיכך (פלישון פ"א) בפיסם (דברים י"א, י"ח) על לב עד בא חליסה. שורה כ"ג: מדה השלם נדק הין למדסה, כך יהיה לשון החרח בלפליש דף ע"א, ובקובץ ההסחה: מדה השלם נדק הין למדסה חאלסה, ופי' הרב מהר"ר יהודה ראזענבערג פ"ה, לשון הדיוף ר"ל אכן ואכן לא צדון פ"ב ולפירוש זה אין לו שום הכנה, והרב מהר"ר חיים יעקב אונגאר כי כהב אינו מוכן וז"ל למרסה, חאלף חלמוד להשלם מדה ולדק הין ויהי מרסה לנשף, וממא מרסה בה"א (ירמיה ח', ט"ז) וגם זה קשה להולמה, בענין המלה חאלסה שנעחקה ממקומה הפירוש לעיל, והוספה זו כאלן אף למחמוד ולפע"ד אל למדסה כאשר מובא בלפליש ור"ל פיהי יאודה מלה עד שפה הדף זהוה אפי' שלא יתקול ולא ימודד בהרמית. שורה כ"ד: הורות דין סתר, עדיה כי יסלא ממך, (דברים י"ז, ח'), ואל תחשוב טנם בעיניהם יסלא מה שחשד ממך. שורה כ"ז: כי ירחיב לך פתח, ועשיית שולחן היא והעבד פאורא (שמות כ"ה, כ"ג) ובמחמרה, עדיה נדיקו דלכלי אסחורא דהבא, (תענית כ"ה, א'). שורה ל"ד: קרלא פתיק דעשו לא ככורה, כך היא תוספת בלפליש, ובקובץ הוסחה: ודעו לא ככורה, עדיה נכון לבי (חללים י"ז, ח'). חלק ו', על סדר איב ואות טו וז' מרובע בהרמית. שורה ב': בין צחיקון אין מקצוע ולהחמס וליף, כחממס הדא' שיחמס יעסוק בדיני ממונות פי' רש"י עדי ממונות עמוקה הם ופי' שאין מקצוע בהורה גדל מהם, (ברכות ט"ג, ב'). שורה כ"ג: לקרק הקנה לעוסקי כבו, פי' הרב מהר"ר חיים יעקב אונגאר כי שמו מלשון מה פירו של עובר זה, וגם זה

איש מחמד לדעתו מסמך שבתם מדבר כלן וזה לשון דקדא דהיפיוס חת הדתה (שמות ל', ד).
 שורה ל"ד: סנהדרין עשרים ושלש ריבזות מתייעים, עד"ה ופלאו מרגוע לנפשם (דמיה ו' פ"א).
 שורה ל"ה: הדומה מהם הנצי מלקוחי רוחך, עד"ה ידיון מדשן בידך (הכלים ל"ו, ט'), או
 אסתר ש"ל מלקוחי רוחך עד"ה כי היתה הדומה (שמות ח', י"ח) אדברה ורזוח לי (א"ח)
 ל"ב, כ' מסמך סנהדרין בסמך בשורה ל"ט נשלם במלה "בדך". שורה מ"א: טלמים ועולות
 יצאו לשופך, כהן הדב מהרר חיים יעקב אונגאר ר"י פלי יגשו, ולי מלח שרק טעמו קנה
 ים כלן וי"ל: יגשו עד"ה רק נאמנם ובקדמם פנו (שמות י', כ"ד).

חלק י', חמס ב': אליהו הזקן חמשיה. שורה ג': לקן בולחח בממך ישקודו עד"ה
 וקנמס חת כסה ס' רש"י ממון דמי בשחו הכל לפי המצויים והמחזי"ש (דברים כ"ה, י"ב).
 חלק ח', על סדר א"ב. חות ג' חסר ועל מקדמו חתו חוס ד' כסול וכן נכסלים
 חתו חות ט', וד'. שורה ו': דמס ומחזיב פקילה חסלקוהו, כלן יסד הדב דלח כהלכחם
 דהא יסד כרבי אליעזר דחמר כל הכסקין וחלון (סנהדרין מ"ה, ג') ועיין חוסי' (דה"ל, ח')
 ד"ס ופסע מינה פכילה צמחא פטוה. שורה כ"ג: לשורר ומורה לא ח"ס כי כן, במחמס בן
 בן הסמך לנכורחו של ח"ס (סנהדרין ס"ח, ג'). שורה כ"ט: פכל מעביר לפולך בחוסי', לשון
 הקיה במחמס הפוער פפמו לנפל פפער ס' רש"י מחזיב רפי בשחו חתו עבדוהו וכו'
 (סנהדרין ס"ח, ג'). שורה ל"א: קללה דה כהן במרגלי רובל, פסי רש"י (ויקרא כ"א, ט')
 בשמחחלל פ"י אוח שהיה דה דקח בעל דמס או מן הארופין או מן הגוואין פמחמס
 חמ"ס נאמס כהנא משה דאמסיבה לכו לאמי דה כהן ס"א וכו' (סנהדרין י"א, ח').
 שורה מ"א: שוכב עם חוחה למך ל"ס, ס"י בדרך ל"ס. שורה מ"ג: שלמו בלככה להזים
 בקרוב, ס"י נפלו חת חלבה ד' ברפחם להיות שקרנים.

חלק ט', חמס ב' הזקן חמך וכסול ב' ק' פאחלרונה. — חלק י' על סדר ח"ס חות פ'
 ח' כסול. שורה ג': בעל חסח ח"ס כהנא חוממיה דהקסי, הדמ"ס בלככה סנהדרין פ"ק
 פ"י, הלכה י' ח"ס מביא כי חס שסא הרלפוניס פמו הדב על ח"ס, החחל בחביו או בחס
 וכו' והקנה עליו בעל חסח חסח והבי חמר שס פחד חוממיה דה כהן ובעולה וחך לא מחל
 רבינו ? וי"ל דזה עכלל הדב על ח"ס ח"ס ח"ס דהה פהן ח"ס חסח חסח חסח חסח חסח
 בחחק וכן חוממיה ככלל זה חס פ"ס וכו' שכתב הרמב"ם הלכות עדות פ"ק, הלכה י' דה
 פל בחו של פלוגי והואו נהגין וכו' ועיין עוד שס בלחס חסח וסנהדרין (ר"ח, ח', ג' ח').
 שורה י"א: וחכילה בכסור פס חלה חסרפמנה, כך ח"ס חסחח בלככ"ס ובקובץ חוסחח פס
 חלה חסרפמנה וכו' הדב מהרר ח"ס יעקב אונגאר ר"י חלה פקד לשכסם פונם דהה פל
 חיסור. החכילה ב"ס יכסר ד' על עמו. שורה י"ג: חקך חחות חב על כל פכל, חסחח חסח
 חסחח דעס חקיס חוס' על חסחח בלככ"ס, ובסרפח חסחח חסחח דכריו וחמר: חסח חסח
 חסחח חסחחח חסח חסחח חסחח. שורה כ"ז: כח בלחס כח בפפחה במלוג, עד"ה ולא יפס
 לחרן מלס (ח"ח פ"ו, כ"ט). שורה ל"ג: סרוע ומשמש לא חסח, פ"י זכ. שורה ל"ד: דק חסח
 חסח חסח, ס"י מיחה בידו חסח.

חלק י"א, על סדר חסחח וכסול ב' ח' ח', וכו'. שורה ב': ברפעה פכל וחמור וכו'
 פסי הרמב"ם הלכות סנהדרין פ"ק, הלכה ח' ורפעה של פכל בידו כסולה וסרס לחרפעה
 חסח חסחח של חסחח עולות וידדות וכו'. שורה י': לחסחח ולהכח, פ"י שס חקיס חסחח.
 שורה י"ד: מחסח בטה, עד"ה בטה חסחח יקח, (הכח ח' ו'). שורה ל"ז: לא חסחח בידו,
 ח"ל מלח יסחור חסחח חסחח. שורה כ"ז: לא חסח לעקלו, לשון חקלקוחס (חוסחח ח', ו').

שורה י': אלמנה עניה ועשירה בגדה מלסכלו, כך היא הנוסחא בלעבליט ופי' הרב מהו"ר חיים יעקב אונגאר מי שז"ל מלחבלי מלשון ולא החבול בגד אלמנה (דברים כ"ד, י"ז) וכדחז"ל אלמנה בין עניה בין עשירה אין ממשיכין אותה (ב"מ קט"ז, א'). שורה י"ד: עד עמם מלחבל, עד"ה עד עמם היום הזה (ויקרא כ"ג, יד).

חלק י"ב, על סדר אי"ב וכפול בו אות ש' והי'. שורה י"א: ולא יחבול רחם שוכב, כמאמרם ומרחיקין את הריחיים שלשה מן השכב פי' רש"י הוא הריחיים התחתונה. שורה י"ב: עמו גם רכב, ועד"ה לא יחבול רחם ורכב (דברים כ"ד, ו'). שורה י"ד: גדול חוק וכו', כה"ג. שורה כ"ט: ברט לנפש צבאך להנחותו פי' להספיד על מות עד"ה להנחות לבת יפתח (שופטים י"א, מ'). שורה ל"א: עמומי ומואבי היה לו להקדים מנחו, עד"ה על אשר לא קדמו וכו' (דברים כ"ג, ה'). שורה מ"ג: חקך אשה חדשה מנחת לנכח ככר, פי' הרב מהו"ר חיים יעקב אונגאר מי עד"ה על נהר ככר (יהושעל א', ג') והוא פרט תחת כלל לטורח החרוז, או שהוא מלשון כבדת ארץ (בראשית ל"ה, פ"ז), ולי נראה שלשון דקרא נקט שלא יא' נכח ולא יעבור עליו לכל דבר, נקי יהי' לביחו (ועיין בספרי פרשת כי תא' סימן רע"א, סופה כ"ג, מ"ד, ב').

חלק י"ג, והחוס בו אליהו הזקן חזק. שורה ב': עץ מאכל וחזקו, זהו לשון משנה החרובין משישלו (שביעית פרק ד', משנה י'). שורה ז': בעלים לשקדה, עד"ה נשקד עול פשעי (איכה א', יד), ר"ל שלא יסירו את לבבו, והרב מהו"ר מיכל זק"ש ז"ל פי' עד"ה לשקוד על להחיות (משלי ח, ל"ד) שלא ירבה לו כסף וזהב לשקוד על דברים בעלים. שורה כ': לא אחד בהם, פי' עד אחד.

חלק י"ד, על סדר אי"ב ואות ש' וה' כפולים. שורה ב': לא תענה בדרך דברי חשואה, עד"ה ויחפאו בני ישראל דברים אשר לא כן, (מ"ב, י"ז, ט'). שורה ג': בזקן מהשחית תחתית לקפאות, כמאמרם בין סירקא דיקנא פי' רש"י פרק ראשון של זקן היינו תחת האוזן וכו' (מכות כ"א, א'). וזהו לשון חבור ר"ל פערות הפאה עם הזקן. שורה ד': כן לארבע השאות, ר"ל פאות השדה שהים, מכאן ושמים מכאן. שורה ה': אונאת שיחים, ר"ל אונאת דברים. שורה ט': לעבד לזה חפז, עד"ה עבד לזה לאיש מלוא (משלי כ"ג, ז'). שורה י"א: ומשם סלס רעוה צבית נפש, עד"ה כל אלין הדק וחרע (דניאל ג', מ'). שורה י"ג: זמר לא בשביעית זרע וק"ר גילו, עד"ה אשר כגילבם (דניאל א', י"ז) ק"ר השנה. שורה י"ט: יחס מפגים חן לענה פוריה, רמז לסוטה לתת לה מים המאריכים. שורה כ"ג: לא חלין נבלה הלוי נואל, פי' החוטא, והוראת המלה נואל כמו אשר נואלו ואשר חטאו (במדבר י"ב, י"א). שורה ל"ד: שמה עשרה מלכות לא יוחר לחבה, כמאמרם לא ירבה לו נשים (דברים י"ז, י"ז), אלא שמה עשרה (סנהדרין כ"א, א') שמצונו שהיו לדוד שש נשים וגאמר לו (ש"ב, י"ב, ח') ואם מעט ואוליפה לך כהנה וכהנה, ועיין ברש"י על ההורה במקומו. שורה ל"ה: חקון אשה לא חדק לכללי, פי' לא ילכש גבר במלת אשה. שורה ל"ו: ולא על איש חקון מכלולי, פי' לא יהי' כלי גבר על אשה (דברים כ"ג, ה').

חלק ט"ו, חחוס בו אליהו הזקן חזק בחורה ובמעשים טובים. שורה ה': יכלת לא למכור יעודה יתכסו בצגדו, פי' כמו לא הוכל ורמז על דין אמה העבדיה. שורה כ"ג: חיביו מלוא מלון בתי מנוחה, פי' הרב מהו"ר חיים יעקב אונגאר מי' להחרוז הזה כאשר הוא לפטיו אין לו הבנה כלל, ואולי ז"ל מלוא מלון תחת מלוא מלון ור"ל האנשים החייבים ללון ביחושלים מחמת הבאת קרבנותיהם לא יעבטון אורחותם ללכת לדרכם עד המחרת, וז"ל הספרי.

מנין לרבות עופות ומנחות יין ולבונה ועצים חיל ופנית צבוקר כל סינות שאחה סונה מק
הצוקר ואילך, (פרשת ראש סימן קל"ז), ועיין עוד בירושלמי דבכורים פרק ב' הלכה ב'. ולי
גראס שהצירסא חייב מלוח מלוח וכו' נכון ובענין הלוח הולכי דרכים מדבר שצריך לפערהו
במזונות ובלויה והעורה יד הביא ראיה לדבריו ולא יעבדון אורחותם (יואל ב', ז) מחמת
יראת אנשי זדים הקמים עליהם לגזלם או להרנס. שורה ליה: המלא קן לא הקח מחה, עד"ה
עולות מחים (ההלים ס"ו, כ"ו). שורה נ"פ: ומעשר שני מהח למח אני נחשך סי' נמנע מלשון
ולא חשכה (בראשית כ"ב, י"ב). שורה ס"ב: קן יקד לא כריו, סי' לא חולתי כמו בענפוי
יחי כל כריהי דמערכא (שבה כ"א, א').

חלק מ"ז חסום זו: בלבי חמן חמן וכן יהי רצון רובכ שמים בעזרי אש"ל לרף מכלל.
שורה א': באלה הזכרתי אנני מזהב הוך וכו', החרוז הזה מובא (בסוכה מ"פ, א') חוס' ד"ה
בכל המזבח שאין לו קרן וכו' וכן יסד רבינו אליהו הזקן באזהרות אמה יבנה חייב, אנני
המזבח הוך וכו' כן נגמז ועבר וכו'. שורה ד': והכמין מחה לו הקרב, כמחמרס מכמין לו
עדים אחורי הגדר (סנהדרין ס"ב, א'). וכן פסק הרמב"ם כיצד מכמין לו המוסח מביא
שנים ומעמידן במקום אפל כדי שיראו המסית ויבצעו דבריו ולא יראה אותם וכו' וע"י זה
הקרב לו מחמה. שורה ה': בן נכר סרב, כמחמרס מסרבין לקטן ואין מסרבין לגדול (פסחים
ס"ו, ב') ר"ל שלא יתן לאכול ממנו. שורה פ': אל האחר נדרים רגל קבון נועד, סי'
כמחמרס למיקם עליה בכל האחר (ביצה י"ב, ב') ה"ק סבר שלש רגלים אחר רחמנא אפילו
שלא כסדרן ור' שמעון סבר כסדרן ע"פ ופ"י רש"י ד"ה כי פליגי. שורה י': שלשה המס
מפייב נפד, רמז לג' רגלים. שורה י"ב: בפיבה מהלחה, עד"ה ואמרה הנה מהלחה (מלאכי
א', י"ג). שורה י"ז: להקריבה מהבהבת סי' כמחמרס הבהבו ונליין, (ירושלמי פסחים פרק ז',
הלכה ב'), קלוי באש (ויקרא ב', י"ד) ח"י מהבב קלי צורא. שורה ל"ב: ובמקום גדולים
על העמוד, לשון נקיה נקט, אל העמוד להפלה במקום נואה אחרי נקבים גדולים, ואין
עמידה כאן אלא הפלה. שורה מ"א: לא הקום ולא הפור פנים נועמים, כמחמרס זו היא
גפירה ונערה דנופא (יומא כ"ג, א') וכן סי' רש"י ולא חפר (ויקרא י"ב, י"ח) זו היא
הגפירה שופר האיצה בלבו. אש"פ שאינו נוקט. שורה מ"ב: בחפאי שאלה כמדרש הפעמים,
כוון לדחיל (שכ בומא) איזו היא נקימה ואיזו היא נפירה וכו' ע"פ. שורה מ"ג, נאוף
בה מלחלל להח לה בענומים, זקן בא בימים, כמחמרס זה המשיא את בחו לזקן וכו'
(סנהדרין ע"ו, א') במוסר את בחו שלא לשם אישות. שורה נ"ג: שלשה לא חבשל וכו'
כמחמרס דהנא דבי ר' יבמעאל וכו' ג"פ אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה ואחד איסור
בישול, (קידושין כ"ב, ב'). שורה ס"ג: זה סדר לאו וענש סימחיו לאפנה, ר"ל על אשניו כמ'
ח"פ פנים לתורה (סנהדרין נ"פ, א'). שורה ע"ח: מה רב טובו למי אונים סי' אונים שומעת
כמו המבקש ממו מחבירו (יומא ס"ז, א') סי' שישמע לבקשתו. שורה פ"א: משך מפנינים מה
יקר להורות, כמחמרס בעלי אגדה שמוכנין לבו של אדם כמים באגדה (תענית י"ד, א').
שורה פ"ה: נחנו גאולים, סי' נחה אהנו לגאלנו במהרה בימינו.

בע"ה פה בודאפעסט ט"ז טבת חגיגת שובבים לסדר אלהי העבדים נקרה עלינו ומגד"ת ביחלהלפיק.

חיים פאללאק.